

פניני הפרשה

שלח

עלון מס'

1041

שנה כ"א התש"ף

יו"ל ע"י הקרן לזיכוי הרבים. נייד: 052-7654216

כתובת: רח' הרב רוזובסקי 14/13 אשדוד. דוא"ל: 7654216@gmail.com

כי בחר ה' בציון

פרשת המרגלים נסמכה לפרשת מרים, והסבירו במדרש לפי שלקתה על עסקי דיבה שדברה באחיה ורשעים הללו ראו ולא לקחו מוסר. ויש להבין איזה מוסר יכלו המרגלים לקחת ממרים, הרי היא דיברה על משה רבנו איש האלוקים, ואילו הם דיברו על אדמה עצים ואבנים שאין להם הרגשה כלל, ומה ההשוואה?

מבארים שעיקר חטאה של מרים היה על זה שדיברה על משה רבנו שה' בחר בו, ואם היה בו איזה נדנוד של פגם, הקב"ה המדקדק עם חסידיו כחוט השערה, לא היה מחשיבו ל"עבד נאמן", ולא היה מגיע לדרגה של "פה אל פה אדבר בו". ולכן מי שמדבר במשה מדבר בעצם על הקב"ה שהשרה שכינתו עליו. וממש בדומה לזה היה חטאם של המרגלים, שכן ארץ ישראל חשובה כי בה בחר ה' מכל הארצות, כמו שכתוב "כי בחר ה' בציון איזה למושב לו", והיא ארץ שתחת השגחתו התמידית של הקב"ה, כמו שכתוב "ארץ אשר עיני ה' אלוקיך בה מראשית השנה ועד אחרית שנה". ולכן מי שמדבר על ארץ ישראל, לא מדבר על עצים ואבנים, אלא מדבר על מי שבחר בארץ הקודש.

בשנת תרצ"ה פלשו הגרמנים הנאצים לאוסטריה וכבשו את וינה. הם החלו לרדוף את היהודים ולהתעלל ברבנים. פעם הוציאו מספר רבנים ואדמו"רים ואילצו אותם לטאטא את הרחובות, לקול לגלוגו של ההמון האוסטרי, ולקול בכייתיהם של יהודי העיר, שנצטוו לחזות באדמו"רים והרבנים המושפלים.

באותה שעה קיבל על עצמו האדמו"ר מסדיגורה זצ"ל, שאם יזכה לעלות לארץ הקדושה, יטאטא את רחובותיה. אחר שזכה לעלות לארץ ולהתיישב בתל-אביב, קיים את הבטחתו, והיה יוצא מידי בוקר, בטרם האיר היום, ומטאטא קטע מהמדרכה שסמוכה לביתו.

שיא תורני	עצה טובה
<p>התזמורת המורחבת ביותר הגאון המקובל רבי נפתלי הירץ בכרך זצ"ל בספרו "עמק המלך" (הקדמה שלישית יא, ט) כותב שבהר סיני ניתנו למשה רבנו אלף כנורות ושבעת אלפי נבלים, והם נמסרו אחר כך לדוד המלך לצורך שירת הלוויים בבית המקדש.</p>	<p>כדי לגמול נער-מתמודד ממצב שלילי, חייבים לספק לו תחליפים ראויים. יש למצוא היכן הכישרון החבוי שלו, ועם קצת מחשבה יצירתית אפשר למצוא המון רעיונות (הפקת עלון, אחראי לסידור אוצר הספרים, לסידור המקומות לימים נוראים, ארגון קורס "הסברה יהודית", אחראי תרופות ושליח "הצלה", תיאום חניכת הצעירים ותגבורם, חוג ריקוד או נגרות, קפוארה או גיטרה, טיולים או גידול תוכים, התנדבות בעמותת חסד וכו'). אם יהיו לו זמנים שמוקדשים למה שמעניין אותו, זה יתן לו כח לשאת את העול שבשאר סדר יומו. (הרב דן טיומקין שליט"א)</p>

מגיד דבריו / פנינה מתורתו של הגאון רבי בוגיד סעדון זצ"ל

"ביאור המאמר 'ועשו לי ציצית' וגו', דציצית רמז לכל המצוות דשקולה היא ככל המצוות. וגם ציצית גימט' ת"ר וח' החוטין וה' קשרים גימטריא תרי"ג כמנין כל המצוות, כמ"ש רש"י. והיינו שע"י עשיית ציצית שרומזת לאדם להדבק בכל המצוות, וכשנשמור אותם אז יתקיים בנו הכתוב 'ואתם הדבקים בה' אלהיכם' וגו', שנתקנים כל אבריו וגידיו של אדם שהם מכוונים כנגד כל המצוות. למעלה מהנהגת הנדפס מחדש. וכן רמז הנושא 'והיה לכם לציצית וראיתם אותו', שע"י ראית הציצית נזכור לכל המצוות. וזהו 'זכרתם את מצות ה' וגו'. אי נמי 'וראיתם אותו', רמז להשי"ת שע"י שישתכלל בציצית יזכור להשי"ת כנגדו".

(מגיד חדשות" ח"ט עמ' רע"ד)

שלה לך אנשים (י"ג ב') – סופי תיבות חכם. לרמזו שהקב"ה אמר למשה שלפחות אחד מהם יהיה חכם, שיוכל לראות את הנולד כמו שאמרו (תמיד דף ל"ב ע"א): איזהו חכם? הרואה את הנולד. והיינו שיראה ויבין מה עלול להיות אם יוציאו דבת הארץ רעה. (מכת"י הגאון רבי משה לוי זצ"ל).

נקודת חן / עובדיה חן

תלמוד לומר

בתלמוד).

*

התלמוד הודפס לראשונה בשנת גמר"א (רמ"ד) בדפוס שונצינו באיטליה. דפוס זה קבע את המתכונת של עמוד הגמרא המכיל גמרא רש"י ותוספות. ההדפסה נעשתה בסתר ונמשכה שש שנים. מרן החיד"א כותב ב"שם הגדולים" שהמדפיס רבי גרשום שונצינו היה צאצא של רבנו משה שפירא שהיה אחד מבעלי תוספות טו"ך.

טביעות צפורניה הגסות של הצנזורה הארורה ניכרות היטב בכתבי הקודש עד ימינו. מי שטעם הכי הרבה מנחת זרועה של הצנזורה, היה התלמוד, אליו התנכלו הנוצרים רבות.

בשנת 1236 בעקבות הלשנתו של המומר ניקולס דונין תלמידו לשעבר של רבי יחיאל מפאריז, ציוה האפיפיור גריגוריוס ה-9 לאסוף את כל ספרי היהודים מן הישיבות ובתי הכנסיות ולהעבירם לעיון הכנסיה. בשנת 1242 נמצא התלמוד הבבלי אשם ב"משפט פאריז" ונדון לשריפה. שליחי הכנסיה אספו את כל ספרי התלמוד בצרפת והעלום באש. שריפתם ארכה שתי יממות.

התלמוד העתיק ביותר שנמצא כיום, הוא תלמוד שהודפס בשנת 1520 בוונציה, במהדורה ראשונה של דפוס בומברג. מהדורא זו היא היחידה שהודפסה בשלמות, מסדר זרעים ועד סדר טהרות, והיא נקיה כמעט לחלוטין משיבושי צנזורה שונים שהיו מנת חלקם של מהדורות אחרות. כיום נותרו בעולם רק 14 כרכים מהתלמוד הבבלי שהדפיס בומברג ושרדו בשלמותם.

במהלך השנים, נוצר מצב אבסורדי שבו חלק מדפוסי התלמוד הפכו לחסידי הצנזורה, וממשיכים לדבוק בשיבושיה עד היום, ובמקרה הטוב מביאים את הנוסח הנכון בשולי העמוד, ושפחה יורשת גבירתה.

קורות הצנזורה, יש בהם כדי ללמדנו על מסירות נפשם של אבותינו במשך הדורות להעביר את התורה למרות כל הרדיפות, וכמה מחייב אותנו הדבר כיום כאשר תהלות לאל יתברך סר עולם מעלינו.

רבותינו מסדרי התלמוד הקפידו מאוד על הבאת דברים בשם אומרם. זו הסיבה שלעתים הם מאריכים מאד בייחוסו של כל רעיון, עד שמצינו במסכת נדרים (ח' ע"ב) שהגמרא מציינת לפני שהיא מביאה דרשה מסוימת, שמונה שמות חכמים שהדרשה נמסרה להם איש מפי איש: "א"ר שמעון בר זביד, א"ר יצחק בר טבלא, א"ר חייא אריכא דבי ר' אחא, א"ר זירא, א"ר אלעזר, א"ר חנינא, א"ר מיאשה, משמיה דרבי יהודה בר אילעאי מאי דכתיב וכו'". הגאון רבי ראובן מרגליות זצ"ל בפתיחה לספרו "שם עולם", עומד על כך שכאשר יש מחלוקות בין בהלכה ובין בהגדה בסגנון ר' פלוני ור' פלוני, חד אמר הכי וחד אמר הכי, ולא מפורש מי מהם בעל הדעה הראשונה ומי בעל השניה, השתדלו רבותינו ז"ל לחקור מי בעל כל דעה, "למען לקרוא שם הצדיק על נחלתו כי דבריהם הן הם זכרונם" (בראשית רבה פ' פ"ב).

לשונו של התלמוד פרוזאית, לשון משנה מעורבת בארמית. אך מצינו בתלמוד גם חרוזים בעיקר בפתגמים, כמו: "אדם ניכר בכוסו כיסו וכעסו" (עירובין ס"ה ע"ב), "תעלא בעידיניה סגיד ליה" (מגילה ט"ז ע"ב), "ואתו באושא גזור אגושא" (שבת דף ט"ו ע"ב). הגאון רבי ראובן מרגליות זצ"ל בספרו "מחקרים בדרכי התלמוד וחידותיו" (מאמר כ"א) מביא דברי הפייטנים רבי יהודה הלוי ועמיתיו שכתבו כי צורת השירה במשקל וחרוזה נלמדה מהערבים, ואילו בתלמוד לא השתמשו בה מפני שבחרוזה פועמים שמתקלקל הדיבור מפני דוחק המשקל והחרוזה. ומעיר על כך הרב מרגליות שבכל זאת נמצא בתלמוד שרידים רבים של שירים שקולים או חרוזים, "כי האדם אשר חננו ה' בכשרון פיטוי, דבריו נובעים מחורזים או משוקלים בלי לחץ וקושי בסגנון הרצאה. וכשירת ר"י הלוי בשיר 'לא מתמול פיות שחוק נמלאו' ליוסף בן ברוך: 'באו חרוזים לא קראם רעיון, נקרה בפי נקרו ולא נקראו, לא נמנעו מבא ברסן משקלי השיר אבל שמעו שמעך ובאו'". עוד הוא מציין שם שהפתגמים העממיים המוזכרים בכתבי הקודש, בדרך כלל באו במשקל או בחרוזה, כמו "לולא חרשתם בעגלתי, לא מצאתם חידתי" (שופטים יד, יח), וכן הפתגמים המוזכרים בתלמוד בשם "אמרי אינשי" או "מתלא אמרה" (וכאן הוא מביא בבקיאותו דוגמאות רבות של חרוזים

ויספרו לבניהם / ספור לשלחן השבת

“לשמוע מוסר זה תמיד טוב”

כשהגיע רבי עזרא להוכיח את תלמידיו, נמלטו כולם, ורק רבי מרדכי אליהו שלא שם לב למתרחש המשיך בלימודו. קרא לו רבי עזרא למשרדו והחל להוכיחו בדברי מוסר. שתק רבי מרדכי והקשיב לתוכחה באזנים כרויות, למרות שלא היה בין הבחורים הפוגעים.

כשלמד הראשון לציון הגאון רבי מרדכי אליהו זצ”ל (שהשבוץ יחול עשור לפטירתו) בישיבת “פורת יוסף”, היה אדם אחד שנטפל לבחורי הישיבה ומתווכח איתם בלימוד בדברים חסרי טעם.

יום אחד איבדו התלמידים את סבלנותם, והוכיחו לו את טעויותיו באופן שנגרמה לו בושה.

לבסוף, כשהתבררה הטעות, בא רבי עזרא לבקש את מחילתו ושאלו מדוע לא אמר לו שאינו קשור לענין, ענה רבי מרדכי: “לשמוע מוסר זה תמיד טוב”...

נפגע אותו אדם והתלונן עליהם לפני ראש הישיבה הגאון רבי עזרא עטיה זצ”ל.

☺ זה לא חוק! ☺

שמה הטוב של התזמורת הפילהרמונית יצא למרחוק, והם הוזמנו מפעם לפעם להופעות ברחבי העולם. באחת מנסיעותיהם, נקלעו לסערה עזה בלב ים. האונייה היטלטלה בפראות מצד לצד, וכל מאמצי הצוות לייצבה עלו בתוהו. למרבה הצער, הספינה ויושביה כולל כמובן נגני התזמורת על כלי נגינתם – צללו בעופרת במים אדירים.

איש לא נותר בחיים, מלבד כנר התזמורת, שהיה בעל כושר גופני גבוה, ובשארית כוחותיו הצליח להגיע לאי בודד בשכנורו על גבו.

לאחר שהתאושש מעט, התבונן סביבו וראה כי הגיע לאי נידח, ובו בעלי כנף רבים ואף חיות שונות. לקראת לילה, התקין לעצמו פינה לשינה, ושמר על ערנות גבוהה פן יתקפוהו חיות רעות. והנה באמצע הלילה, נחרד הכנר לגלות מולו שתי עינים מבריקות. מבט חודר הבחיר לו כי מדובר בכנר רעב המחשב לטרפו.

בצר לו, נטל את כלי אומנותו והחל לנגן מנגינות נוגות בטרם תידום שירת היין. למרבה הפלא, הנמר נותר על עומדו, כמאזין לנגינה השקטה והעצובה, ולאחר מספר דקות עזב את המקום.

שמה הכנר שנפשו חיתה לו לשלל, וקיוה שכנורו יסייע לו גם בשאר הלילות. בלילה השני, היה זה אריה שהגיע ממעבה היער, וחוש הריח שלו הפנה אותו היישר אל הכנר. הלה כבר ידע את אשר יעשה, וכמו בליל אמש שב על נגינתו. גם עתה, עמד הארי לשמע הנגינה העצובה, ולאחר מכן סב על עקביו לשמחתו של הכנר.

כך במשך תקופה, בכל פעם שבאה חיה רעה לטרפו, ניגן הכנר את מנגינותיו. הן הילכו על החיות קסמים, והן הניחוהו לנפשו.

עד לאותו לילה, בו הופיע מולו דוב גדול לטרפו. הכנר כבר לא התרגש, וכדרכו עמד וניגן מנגינות שקטות.

אלא שלרוע מזלו, הפעם הדוב שעט לעברו, ולאחר דקות מספר נותר רק הכינור...
ושתני ציפורים שעמדו על העץ, הרבינו ראשם בצער ולחשו זו לזו:
“ידענו, ידענו כי כשיגיע הדוב החירש, הכינור כבר לא יעזור לזו”...

☺ חוק חוק חוק... ☺

אם אדם סר מן הדרך – עדיין יש לו תקוה, שישמע בקול המוכיח וישוב.
מתי אפסה תקותו ובטל סיכויו?

כאשר הוא אינו רוצה לשמוע! אם הוא חושב שהוא מבין יותר טוב מכולם ואותו לא ילמדו – אין לו תקנה.

אור המאיר

שאלות ותשובות שענה לשואליו בקצרה מרן רה"י הגאון רבי מאיר מאזוז שליט"א

(מתוך ספר "מקור נאמן" ח"ג כתב-יד)

שאלה: מה עדיף, להתפלל יחיד עם כובע וחליפה, או להתפלל בצבור בלי כובע וחליפה?
תשובה: בצבור. מעיקר הדין גם בשרוולים קצרים יכול להיות שליח ציבור, רק "פוחח" שזרועותיו מגולות עד בית השחי אסור להיות ש"צ. וכן פסקו כל הפוסקים.

שאלה: אנו גרים בישוב חילוני לצורך קירוב, והמציאות היא שאין מנין במוצאי שבת. האם מותר לברך ברכת הלבנה בליל שבת על מנת לזכות אותם?

תשובה: הרבה פוסקים מתירים בשעת הדחק לברך את הלבנה בליל שבת ויום-טוב. גם זה נקרא שעת הדחק לזכות את הרבים. אבל לא יאמרו פסוק "תפול עליהם אימתה ופחד" וגו', שאין מקללים בשבת. ויסבירו לצבור שזה היתר זמני, ועדיף לבוא לתפלה פעם בחדש במוצאי שבת לברך ברכת הלבנה בזמנה.

שאלה: חתן המתענה ביום חופתו, האם יכול לשבור את הצום מיד בצאת הכוכבים או שעליו להמתין עד לסיום החופה?
תשובה: אפשר לאכול מיד בצאת הכוכבים.

שאלה: האם נהגו שגם הכלה מתענה ביום חופתה?
תשובה: הכלה אינה מתענה. וכ"כ הבא"ח.

שאלה: מצוי היום בחתונות שהחתן והכלה באמצע הריקודים זורקים סוכריות אחד על השני, או שהחתן שר "אשת חיל" וכיו"ב (ויש אומרים בפירוש שמקדישים זאת לכלה). האם יש בכך משום מראה חיבה לאשתו בפני אחרים?

תשובה: מה שלא נאסר בפירוש, אין לדמות מילתא למילתא. ובפרט בחתן וכלה הרי הוא מקיים "בעלה ויהללה".

שאלה: יש נוהגים שהכלה מסירה כל תכשיטיה לפני כניסתה לחופה, ויש שנהגו שגם החתן וגם הכלה מסירים כל מה שיש עליהם כולל מה שבכיסים. יש מקור לזה?
תשובה: שטויות והבלים.

יצא לאור:

קובץ "פניני הפרשה"

המכיל את כל העלונים של שנה כ' התשע"ט

ניתן להשיג בפלא': 052-7654216

חידת השבוע

היכן מצינו יהודית שלא היתה יהודיה?

הפתרון: אשתו הראשונה של עשיו: יהודית בת בארי החתי (בראשית כו, לד). וכתב רש"י (שם לו, ב) שבאמת שמה היה "אהליבמה" ועשיו כינה שמה "יהודית", לומר שהיא כופרת בעבודה זרה כדי להטעות את אביו.

לקבלת העלון בדוא"ל, שלחו בקשה ל: 7654216@gmail.com

לע"נ רחל בת מזל ע"ה
לע"נ לאה בת שרה ע"ה
לע"נ עזיזי בר כמונה לבית חדוק ז"ל

לע"נ רבי עובדיה בן לולו זצ"ל
לע"נ רבי אליהו בן אסתר זצ"ל
לע"נ אפרים בן מימה פנינה ז"ל

לרפואת דורון בן שרה הי"ו